

Αριθ. 393 – Λεπτά εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Η'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΣΤ'

Πενήντη τέσσαρες ἔνθετοι φύλλα 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φύ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ὀφείλουσι ἀπο-
σταλλομέναι ἐκαστὸν ἔτος καὶ εἰς ἑκατὸν – Πρακτικὸν τῆς Διοικήσεως Ὁδὸς Ἀγ. Γεωργίου

10 Ἰουλίου 1883

Σαίξπηρ [William Shakespeare]

Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας (The Merchant of Venice)

[ἀπόσπασμα: πρ. Α', σκ. 3 καὶ πρ. Δ', σκ. 1]

Μετάφραση: Δ. Βικέλας

Εστία, Αθήνα

1. τμ. 16, τχ. 393 (10 Ἰουλίου 1883), σ. 429-431

2. τμ. 16, τχ. 394 (17 Ἰουλίου 1893), σ. 45-446

1. Συνεχίζων ὁ κ. Δ. Βικέλας τὸ ἔργον αὐτοῦ τῆς μεταφράσεως τοῦ Σαίκαπειρου, ἡ: τὴν ἐξαίρετον ἐπιτυχίαν τοσοῦτον ἐξαιρήσει τὸ Κοινὸν ἐν ταῖς μέχρι τοῦδε δημοσιευθείσαις πέντε τραγωδίαις, ἐπελίδετο νῦν τῆς μεταφράσεως τοῦ «Ἐμποροῦ τῆς Βενετίας». Τῆς περισπουδάστου ταύτης ἔργασίας τοῦ κ. Βικέλα ἀπορρέματα εὐμενῶς παραχωρηθέντα ἡμῖν παρέχουμεν σήμερον λίαν ἀσμένως εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».

Σ. τ. Δ.

ΣΑΙΚΕΣΠΕΙΡΟΥ

«Ο ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ»

Ἀποσπάσματα ἐξ ἀνεκδότου μεταφράσεως.

(Ὁ Βασάνιος, μνηστήρ τῆς Πορκίας, ἔχει ἀνάγκην χρημάτων ὅπως διαγωνισθῇ πρὸς τοὺς λοιποὺς μνηστῆρας τῆς φρενίας καὶ πλουσίας νύμφης· ὅθεν ἀποτείνεται πρὸς τὸν φίλον του Ἀντώνιον, τὸν «Ἐμπορον τῆς Βενετίας». Ὁ Ἀντώνιος μὴ ἔχων πρόχειρα χρήματα, προθύμως προσφέρει τὴν προσωπικὴν ἐγγύησίν του πρὸς εὐρετὴν δανείου. Ἐν τῇ ἐπομένῃ σκηνῇ συνομολογεῖται τὸ δάνειόν μετὰ τοῦ Ἑβραίου Σαυλώκ).

Ἡρᾶξι: πρώτη. Σκηνὴ τρίτη.

(Πλατεία ἐν Βενετίᾳ).

(Εἰσέρχονται ὁ ΒΑΣΑΝΙΟΣ καὶ ὁ ΣΑΥΛΩΚ.)

ΣΑΥΛΩΚ

Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα· καλῶ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μάλιστα· διὰ τρεῖς μῆνας.

ΣΑΥΛΩΚ

Διὰ τρεῖς μῆνας· καλῶ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Καὶ καθὼς σοῦ εἶπα, ἐγγυητὴς ὁ Ἀντώνιος.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐγγυητὴς ὁ Ἀντώνιος· καλῶ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἦμπορεῖς νὰ μὲ εὐκολύνῃς;—Θὰ μοῦ κάμῃς τὴν χάριν;—Δὲν μοῦ δίδεις ἀπόκρισιν;

ΣΑΥΛΩΚ

Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα, διὰ τρεῖς μῆνας, καὶ ἐγγυητὴς ὁ Ἀντώνιος.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Τί λέγεις λοιπὸν εἰς αὐτά;

ΣΑΥΛΩΚ

Ὁ Ἀντώνιος· εἶναι καλός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἦκουσες τίποτε κακὸν ἐναντίον του;

10 ΜΟΣ—127 1838

ΣΑΥΛΩΚ

Ἄ, ὄχι, ὄχι, ὄχι, ὄχι! Ὅταν λέγω καλός, θεῖλω νὰ πῶ ὅτι εἶναι φερέγγυος. Καὶ ὅμως ἡ περιουσία του εἶναι ὑποθετική. Ἐνὰ του καράβι ταξειδεύει διὰ τὴν Τρίπολιν, ἄλλο διὰ τὰς Ἰνδίας· εἰς τὸ Ῥιάλτον μοῦ εἶπαν ὅτι ἔχει ἐν ἄλλο εἰς τὸ Μεξικόν, ἄλλο πηγαίνει εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐχει δὲ ἀκόμη καὶ ἄλλα χρήματα σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὰ ξένα. Ἀλλὰ τὰ καράβια εἶναι σανίδια, οἱ ναῦται εἶναι ἄνθρωποι· ὑπάρχουν ποντικοὶ τῆς γῆς καὶ ποντικοὶ τοῦ νεροῦ, κλέπται τῆς ξηρᾶς καὶ κλέπται τῆς θαλάσσης, ἤγουν πειραταί. Ἐκτὸς τούτου εἶναι οἱ κίνδυνοι τῆς θαλάσσης, τῶν ἀνέμων, τῶν σκοπέλων! Μολοντοῦτο ὁ ἄνθρωπος εἶναι φερέγγυος. — Τρεῖς χιλιάδες δουκάτα. — Νομίζω ὅτι ἡμπορῶ νὰ πάρω τὴν ὑπογραφὴν του.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Νὰ ᾗται βέβαιος ὅτι ἡμπορεῖς.

ΣΑΥΛΩΚ

Νὰ ᾗμαι βέβαιος ὅτι ἡμπορῶ! Διὰ νὰ ᾗμαι βέβαιος πρέπει νὰ τὸ συλλογισθῶ. Δὲν εἶναι τρόπος νὰ ὁμιλήσω μὲ τὸν Ἀντώνιον;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἄν ἀγαπᾷς, ἔλα νὰ δειπνήσῃς μαζὶ μας.

ΣΑΥΛΩΚ

Μάλιστα! Νὰ μοῦ μυρίση χοῖρος! Νὰ φάγω ἀπὸ τὸ ζῶον, εἰς τὸ ὅποτον ὁ προφήτης σας, ὁ Ναζωραῖος, ἐξώρκισε τὸν διάβολον νὰ ἔμβῃ μέσα! Ἀγοράζω καὶ πίνω μαζὶ σας, ὁμιλῶ μαζὶ σας, περιπατῶ μαζὶ σας, ἀλλὰ δὲν τρώω μαζὶ σας, δὲν πίνω μαζὶ σας, δὲν προσεύχομαι μαζὶ σας! — Τί ἄλλα ξυμᾶς εἰς τὸ Ῥιάλτον;... Ποῖος εἶναι αὐτὸς ποῦ ἔρχεται;

(Εἰσέρχεται ὁ ΑΝΤΩΝΙΟΣ).

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἀντώνιος!

ΣΑΥΛΩΚ (κατ' ἰδίαν).

Πῶς φαίνεται ἀπ' τὸ ὄψος του ὑποκριτὴς, τελώνης! ὦ! Τὸν μισῶ καὶ ὡς Χριστιανόν, καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, διότι τὰ χρήματά του χάρισμα ἂν βλάκας τὰ δανείζει· καὶ ἐξέπεσε τὸν τόκον μας ἐδῶ ἐς τὴν Βενετίαν. Ἄς ᾗτο τρόπος μιὰ φορὰ ἐς τὰ χέρια μου νὰ πείσῃ, καὶ θὰ ἐχόρταινα καλὰ τὴν παλαιάν μου ἐχθραν! Μισεῖ καὶ ἀπαστρέφεται τὴν ἱερὰν φυλὴν μας, καὶ ἐκεῖ ὅπου συνάζονται οἱ ἔμποροι, μ' ὑβρίζει καὶ ἐμένα καὶ τὰ κέρδη μου τὰ καλοκερδισμένα, ποῦ μοῦ τὰ λέγει τοκισμούς. Ἐάν τὸν συγχωρήσω, ἀνάθεμα τὸ γένος μου!

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἀγ, Σαυλώκ, ἀκούεις;

ΣΑΥΛΩΚ

Μετρῶ τί μοῦ εὐρίσκεται, — καὶ ἀπ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι δὲν ἡμπορῶ διὰ μιᾶς νὰ σοῦ τὰ προμηθεύσω τρεῖς χιλιάδαις στρογγυλὰ Ἀλλ' ὅμως δὲν πειράζει. Ὁ Τούβαλ, ἕνας πλούσιος Ἑβραῖος τῆς φυλῆς μου, μοῦ τὰ εὐρίσκει. — Μιὰν στιγμὴν! τί προθεσμίαν εἶπες;

(Πρὸς τὸν ΑΝΤΩΝΙΟΝ).

Σὲ προσκυνῶ, αὐθιγὰ μου. "Οτ' εἶχαμεν ἔς τὸ στόμα
τὸ ὄνομά σου τὸ καλὸν, αὐθιγὰ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μολονότι,

δανείζω ἢ δανείζομαι, ποτὲ δὲν συνειθίζω
διάφορον εἰς χρήματα νὰ παίρνω ἢ νὰ δίδω,—
χάρις ἔς αὐτὴν τὴν βιαστικὴν τοῦ φίλου μου ἀνάγκην
ὅα παραδῶ τὴν τάξιν μου.—Γνωρίζεις πόσα θέλει;

ΣΑΥΛΩΚ

Ναί, τρεῖς χιλιάδας· μάλιστα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τρεῖς μῆνες διορία.

ΣΑΥΛΩΚ

Εἶχα ξεχάσει. Μάλιστα· πάγει καλά,—τρεῖς μῆνες.
Μ' ἐγγύησίν σου· μάλιστα.—Πλὴν ἄκουσε· Μοῦ εἶπες
μοῦ φαίνεται, ὅτι ποτὲ διάφορον δὲν παίρνεις,
δανείζεις ἢ δανείζεσαι.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ποτὲ δὲν συνειθίζω.

ΣΑΥΛΩΚ

Εἰς τὸν καιρὸν ποῦ ἔβρασε τοῦ θεοῦ τοῦ τοῦ Αἰδαν
τὰ πρόβατα ὁ Ἰακώβ, — ὁ Ἰακώβ ποῦ λέγω,
χάρις ἔς τὰ νοθετήματα τῆς γνωστῆς μητρὸς του,
τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ ἀπόγονος ὁπῆρξε
καὶ τρίτος τοῦ διαδόχου—ναί, τρίτος...

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τί με τοῦτο;

Μὴ ἔπαιρνε διάφορον κ' ἐκεῖνος;

ΣΑΥΛΩΚ

"Οχι, ὄχι·

δὲν ἔπαιρνε διάφορον καὶ αὐτὸ, ἢ τόκον
καθὼς τὸ λέγεις. Ἀλλ' ἰδὲ τί ἔκαμε, ὁπότεν
ἔς τὸν Αἰδαν ἐστοιχίσθηκε ὁ Ἰακώβ, με ὅρον
νὰ παίρῃ τὰ διάλυσκα ἀπὸ τὰ πρόβατά του.
Ἦτον τὸ κέρδος του αὐτὸ, κ' εὐλογημένος ἦτο.
Τὸ κέρδος εἶν' εὐχὴ Θεοῦ, ἀρκεῖ νὰ μὴ τὸ κλέψῃς.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἐκεῖνο μὲ τὸν κόπον τοῦ ὁ Ἰακώβ τὸ ἦρθε.
Τὸ πρᾶγμα δὲν ἐκρέματο ἀπὸ τὴν θέλησίν του,
ἀλλὰ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ τὸ ἔκαμε νὰ γείνη.
Μὴ λέγει τοῦτο ἡ Γραφὴ πρὸς ἔπαινον τοῦ τόκου;
ἢ μὴ θαρρῆς τὰ χρήματα τράγου; καὶ προβατίναις;

ΣΑΥΛΩΚ

Δὲν ξεύρω. Μοῦ γεννοβολοῦν ἐπίσης τὰ δικά μου.
Ἄκουσε τώρα νὰ σοῦ πῶ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Βλέπεις, Βασάνιέ μου;

Εἶν' ἄξιος ὁ Διάβολος ῥητὰ Γραφῆς νὰ λέγῃ
διὰ τὰ τέλη του. Ἀλλὰ ἔς τοῦ πονηροῦ τὰ χεῖλη
ν' ἀκούῃς λόγια ἱερὰ, εἶνε ὡσάν νὰ βλέπῃς
κακοῦργον ἀθεόφοβον μὲ γελαστὴν τὴν ὄψιν,
μῆλον μὲ χρώματα λαμπρὰ καὶ σαπημένον μέσα.
"Ὡ, πῶς τὸ ψεῦδος φαίνεται καλὸθωρον ἀπ' ἔξω!

ΣΑΥΛΩΚ

Τρεῖς χιλιάδες. Τὸ ποτὸν εἶν' ἀρκετὰ μεγάλον.
Τρεῖς μῆνες ἀπ' τοὺς δώδεκα, ὥστε λοιπὸν ὁ τόκος...

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Λέγε, μὰς θέλεις, Σαυλὼκ χρεώστας σου, ἢ ὄχι;

ΣΑΥΛΩΚ

Ἀντώνιε, πολλὰς φορὰς, καὶ ὄχι μὴν ἢ δύο,
μ' ἀράδιασε τὰ μύρια ἔς τὴν μέσσην τοῦ Ῥιᾶλτου,
ἐμένα καὶ τὰ πλούτη μου καὶ τὰ συνήθειά μου.

Πλὴν ὅλα τὰ ὑπέφερα κ' ἐσώπαινα, διότι
εἶν' ἡ πολλὴ ὑπομονὴ ὁ κληρὸς τῆς φυλῆς μου.
Μοῦ ὕβρισσε τὴν πίστιν μου, βρωμόσκυλον, μὲ εἶπες,
τὸ φόρεμά μου ἔπτυσες,—κι αὐτὰ μόνον καὶ μόνον
διότι ὠφελήθηκα ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου.
Ἐν τούτοις, καθὼς φαίνεται, μ' ἔχεις ἀπάγκην τώρα.
Λοιπὸν, τί στέκεσαι; Ἐμπρός, καὶ μ' ἔρχεσαι καὶ λέγεις:
"Χρήματα θέλω, Σαυλὼκ, καὶ δός μου". Τοῦτο λέγεις.
Ἐσὺ ποῦ μοῦ ἐκένωσες τὰ σάλια σου ἔς τὰ γένητα,
ἐσὺ ὁ ποῦ μ' ἐκλώττισες ἅν σκύλον ποῦ τὸν διώχνεις
ἀπ' τὴν αὐλὴν σου, χρήματα γυρεύεις ἀπ' ἐμένα;
Τί πρέπει τώρα νὰ σοῦ πῶ; Ν' ἀποκριθῶ δὲν πρέπει:
"Ὁ σκύλος ἔχει χρήματα; Ἡοῦ ναῦρη νὰ δανείσῃ
ἔς ἐσένα ὁ βρωμόσκυλος δουκάτα τρεῖς χιλιάδας;"—
"Ἡ μὲ γυρτὴν τὴν κεφαλὴν, μ' ἀναπνοὴν πιασμένην,
σιγὰ σιγὰ καὶ ταπεινὰ, νὰ πῶ μὲ ὕφος σκλάβου:
"Αὐθιγὰ μου, μὲ ἔπτυσες τὴν περασμένην Τρίτην,
προχθὲς μὲ κατεφρόνησες, τὴν ἄλλην μ' εἶπες σκύλον
ἰδοὺ λοιπὸν, δι' ὅλην σου τὴν τὴν καλοσύνην
σοῦ δίδω τόσα δανεικά".

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Εἶμαι καλὸς καὶ πάλιν

ὅσα σοῦ εἶπα νὰ ἔς τὴν πῶ, καὶ πάλιν νὰ σὲ πτύσω
καὶ νὰ σοῦ δώσω καὶ κλωτσιαίς. "Ἄν θέλῃς νὰ δανείσῃς
τὰ χρήματά σου, δός τα, — ἀλλ' ὄχι ὡς εἰς φίλον·
ἀπὸ τὸ στείρον μέταλλον καρπὸν ποτὲ δὲν παίρνει
ὁ φίλος ἀπ' τὸν φίλον του· ἔς ἐχθρὸν νὰ τὰ δανείσῃς,
ὥστε νὰ ἔχῃς πρόσωπον ἔαν χρεωκοπήσῃ
νὰ ἐπιβάλῃς τὴν ποινὴν.

ΣΑΥΛΩΚ

Κύταξε πῶς ἀνάπτεις!

Ἐγὼ μ' ἀγάπην ἔρχομαι, θέλω νὰ σ' ἔχω φίλον,
τὰ πάντα ὅσα μ' ἔκαμες διὰ νὰ μ' ἐντροπιάσῃς
νὰ τὰ ξεχάσω, χρήματα νὰ σοῦ δανείσω θέλω
χωρὶς διὰ διάφορον νὰ πάρω οὔτε ἄσπρον,
κί οὔτε μ' ἀκοῦς! Κακία μου δὲν εἶν' αὐτό.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Θὰ ἦτον

μεγάλῃ καλοσύνη σου.

ΣΑΥΛΩΚ

Αὐτὴν τὴν καλοσύνην

ὅχι σοῦ τὴν κάμω. Κόπιασε ἔς τὸν συμβολαιογράφον
νὰ γείνη τὸ συμβόλαιον καὶ νὰ μοῦ τὸ σφραγίσῃς.
Καὶ χάριν ἀστείότητος, ἔαν δὲν μοῦ πληρώσῃς
τὴν δεῖνα μέραν τοῦ μηνὸς καὶ εἰς τὸ τάδε μέρος
τόσον ποσόν, ὅπως ὅα πῇ τὸ συμφωνητικόν μας,
ἀς ὀρισθῇ ὡς πρόστιμον κί ἀντίποινον, νὰ παίρνω
μὴν λίτραν ἀπ' τὸ κρέας σου, ποῦ κατ' ἀρέσκειάν μου
ἐπάνω ἀπ' τὸ σῶμά σου ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν κόψω.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πάγει καλά. Τὴν δέχομαι αὐτὴν τὴν συμφωνίαν,
ὅα λέγω δὲ εἰς τὸ ἐξῆς πῶς ἔχει ὁ Ἑβραῖος
μεγάλῃ ἀγαθότητι.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Δὲν θέλω δι' ἐμένα

νὰ βάλῃς εἰς συμβόλαιον παρόμοιον σφραγίδα.
Καλλίτερα τὰ πράγματα νὰ μένουν ὅπως ἦσαν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τί φόβον ἔχεις, ἄνθρωπε; Ἐννοῖς σου! Δὲν θὰ χάσω.
Εἰς δύο μῆνας,— δηλαδὴ ἕνα περικύβον μῆνα
πρὶν λήξῃ τὸ συμβόλαιον, — προσμένω νὰ μοῦ ἔμβουν
χρήματα τρεῖς φορὰς τριπλὰ ἀπ' ὅσα μὰς δανείζει.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἦ πατριάρχα Ἀβραάμ! οἱ Χριστιανοὶ τί εἶναι,
ἂν τόσον δολιεύωνται ἔς τὸ ἀναμεταξύ των
ὥστε νὰ ὑποπτεύωνται τοὺς στοχασμοὺς τῶν ἄλλων!

Ἦέ μου, νῆ ζῆς : Ὑπόθεσε ὅτι δὲν μὲ πληρόνει·
 ἂν ἀπαιτήσω τὴν ποινὴν, εἰς τί θὰ μ' ὠφελήσῃ;
 Μὲν λίτρα σῆρκ' ἀνθρώπινη, ἀπ' ἀνθρώπου κομμένη,
 δὲν εἶναι τόσον χρήσιμη οὔτε ἀξίζει τόσον
 ὅσον τὸ κρέας τοῦ βωδίου, τοῦ τράγου, τοῦ προβάτου !
 Ἐγὼ τὸ κάμνω χάριν τοῦ καὶ ὡς φιλίας δαίγμα.
 Ἄν ἀγαπᾷ, πάγει καλὰ, — ἂν ὄχι, χαιρετῶ σαι,
 ἀλλ' ὅμως τὴν φιλίαν μου μὴ τὴν παρεξηγήτῃ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ναί, Σαυλώκ· τ' ὁμολογῶν θὰ σοῦ τὸ ὑπογράψω.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐνταμόνομέθ' λοιπὸν 'ς τὸν συμβολαιογράφον.
 Ἦέ του ἐστὶ τὸ ἔγγραφο νῆ γράψῃ τὸ ἀστέον,
 ἐγὼ δὲ πῶ γ' ἔτι τὸ σὰν νῆ βάλω τὰ δουκᾶτα. . .
 Κι' ἀμείψω σὰς ἐπρόφραττα.

(Ἐξέρχεται).

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Λοιπὸν ὁ Ἰουδαῖος

θὰ χριστιανεύσῃ ! Τὸ γυνᾶ 'ς τὴν ἀγχοεργίαν.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Φοβοῦ τὴν ἀγαθότητα ἀπὸ ψυχὴν ἀχρείαν.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Πηγαίνωμεν καὶ μὴ φοβοῦ ! Δυὸ μῆνες πρὶν περάσουν,
 πρὶν λήξῃ ἡ προθεσμία του, τὰ πλοῖά μου θὰ φθάσουν.

(Τὰ πλοῖα τοῦ Ἀντωνίου δὲν ἔφθασαν ἐγκαίρως.
 Ἀπ' ἐναντίας διεδόθη ἡ φήμη τῶν ἀλλεπαλλήλων ναυα-
 γίων των. Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας καταστραφεὶς δὲν
 δύναται νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ ὁμολογὸν κατὰ τὴν λήξιν του,
 ὁ δὲ Ἑβραῖος ἀπαιτεῖ τὸ συμφωνηθὲν πρόστιμον. Ἐν τῷ
 μεταξύ τὴν μὲν θυγατέρα αὐτοῦ Γεσίκαν ἐκλεψεν ὁ
 Χριστιανὸς Λορένσος, ἡ δὲ Πορκία ἐγένετο σύ-
 ζυγος τοῦ Βασανίου. Ἡ μεταξύ Ἀντωνίου καὶ
 Σαυλώκ ὑπόθεσις δικάζεται ἐνώπιον τοῦ Δόγη. Ἡ
 Πορκία, ἐν ἀρχῇ τοῦ Βασανίου μεταμφιεσθεῖσα
 εἰς δικαστὴν (μετὰ τῆς θαλαμηπόλου αὐτῆς Νερίσ-
 σας ὑπὸ τὸ σχῆμα γραμματέως), παρουσιάζεται εἰς
 τὸ δικαστήριον καὶ ἀναλαμβάνει τὸ ἔργον τοῦ κριτοῦ.
 Ταῦτα διαδραματίζονται ἐν τῇ ἐπομένῃ σκηνῇ).

Δ. ΒΙΚΕΛΛΣ.

[Ἐπειτα τὸ τέλος].

ΣΑΙΚΣΠΕΙΡΟΥ

«Θ ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ»

Ἀποσπάσματα ἐξ ἀνεκδότου μετάφράσεως.

ἡ συνέχεια καὶ τέλος (ὁδὸς σελ. 431).

Πρᾶξις τετάρτη. Σκηνὴ πρώτη.

Δικαστήριον ἐν Βενετίᾳ.

(Εἰσέρχονται ὁ ΔΟΓΗΣ, ΓΕΡΟΥΣΙΑΣΤΑΙ, ΑΝΤΩΝΙΟΣ, ΒΑΣΑΝΙΟΣ, ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ, ΣΑΔΕΡΙΟΣ κλ.).

ΔΟΓΗΣ

Εἶν' ὁ Ἀντώνιος παρών ;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Παρών, 'ς τοὺς ὁρισμούς σου.

ΔΟΓΗΣ

Μὲ κακοφαίνεται, ἀλλὰ ἔχεις ἐδῶ νὰ κάμῃς
μὲ πέτρινον ἀντίδικον, μὲ ἕνα κατεργάρην
ἀπάνθρωπον, ποῦ ἔλεος τί θὰ εἴπῃ δὲν ἔσῃρει,
καὶ οὔτε θράμῃ μέσα του δὲν ἔχει εὐσπλαγχνίαν . . .
"Ας πάγῃ ἕνας ἀπὸ σὰς νὰ φέρῃ τὸν Ἑβραῖον.

ΣΑΔΕΡΙΟΣ.

Ἐδῶ ἀπ' ἔξω στέκεται Ἰδοῦ, αὐθέντα, ἦλθε.

(Εἰσέρχεται ὁ ΣΑΥΛΩΚ).

ΔΟΓΗΣ

Κάμετε τόπον νὰ σταθῇ ἔδῳ, ἐνώπιόν μας.—
Ὁ κόσμος λέγει, Σαυλῶκ, καὶ ἐγὼ φρονῶ ἐπίσης,
ὅτι σκοπεύεις τὸν κακὸν νὰ κάμῃς ὡς τὸ τέλος,
καὶ ὅτ' ἡ καλοσύνη σου θὰ μᾶς ἔκπαση τότε
πλειότερον καὶ ἀπ' τὴν πλαστὴν αὐτὴν σκληρότητά σου
ἀπ' ἐκεῖ δὲ ὁποῦ ζητῇς τὸ πρόστιμόν σου, ἦγουν
μὴν λίτραν ἀπ' τοῦ δυστυχοῦς χρεώστου σου τὸ κρέας,
σύ ὅχι μόνον θὰ δεχθῇς τὸ πρόστιμον νὰ χάσῃς,
ἀλλ' ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν σου καὶ ἀπὸ φιλάνθρωπίαν
τὸ ἡμισυ τοῦ χρέους τοῦ θὰ τοῦ παραχωρήσῃς . . .
Ἐπεικὴ ἀπόκρισιν, προσμένονεν, Ἑβραῖε.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐγὼ σ' ἐπληροφόρησα, αὐθέντα, τί σκοπεύω.
Εἰς τ' ἀγία μας Σάββατα ὠρκήσθηκα νὰ λάβω
τὸ πρόστιμον καὶ ἀντίποινον κατὰ τ' ὁμολογόν του.
"Αν θέλῃς ἀρνηθῇς μου, ἀλλὰ συλλογισθῇτε
τὰ δίκαια τοῦ κράτους σὰς καὶ τὰ προνόμιά σὰς !
Θὰ μ' ἐρωτήσῃς, διατί προκρίνω νὰ τοῦ πάρω
μὴν λίτραν βρωμοκρέας τοῦ παρὰ τὰ χρήματά μου ;
Δὲν χρεώστῳ ν' ἀποκριθῶ, πλὴν λέγω : "Εἰσι θέλω.
Σοῦ ἀπεκρίθηκα ; — Καὶ πῶς ! Ὑπόθεσε πῶς ἔχω
'ς τὸ σπῖτι ἕνα ποντικὸν, καὶ μ' ἔρχεται νὰ δώσω
δέκα χιλιάδαις μετρητὰ νὰ μοῦ τὸν ξεπαστρέουσιν.
Δὲν εἶν' ἀπόκρισις αὐτό ; — Ἐνὸς δὲν τοῦ ἀρέσει
νὰ βλέπῃ χοῖρου κεφαλὴν βρασμένην νὰ τοῦ χάσῃ,

ὁ ἄλλος εἶν' ἔξω φρενῶν ὑπόταν βλέπῃ γάτον,
ὁ ἄλλος ἐρεθίζεται τὴν κἀϊδαν ἀμ' ἀκούσῃ
καὶ νὰ κρατήσῃ δὲν ἔμπορεῖ τὸ οὔρος του. Διότι
'ς τὸν ἄνθρωπον ἡ αἰσθησις, κυρία τῶν παθῶν του,
τὰ ἄγει καὶ τὰ κυδερνᾷ κατὰ τὴν ὀρεξίν της.
Λοιπὸν, σοῦ ἀποκρίνομαι : Καθὼς δὲν εἶναι τρόπος
νὰ δώσῃς λόγον βάσιμον, πῶς ἕνας δὲν ἀρέσει
νὰ βλέπῃ χοῖρου κεφαλὴν, ὁ ἄλλος, ἕνα γάτον
ἀπείρακτον καὶ χρήσιμον, καὶ ὁ τρίτος τὴν τσαμποῦναν,
ἀλλ' ὑποκύπτουν 'ς τ' ἄτοπον καὶ οἱ τρεῖς χωρὶς νὰ θέλουν,
καὶ γίνοντ' ἐνοχλητικοὶ διότι ἐνοχλοῦνται,
ἔτσι καὶ ἐγὼ δὲν ἔμπορῶ ἐπίσης, οὔτε θέλω
νὰ δώσω λόγον (παρεκτὸς τὴν ἀντιπάθειάν μου,
τὸ ριζωμένον πάθος μου κατὰ τοῦ Ἀντωνίου),
πῶς κάμνω μὲ ζημίαν μου αὐτῇς ἐδῶ τὴν κρίσιν.
Νῆ,—Ἑλαδὲς ἀπόκρισιν ;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἀπόκρισις δὲν εἶναι,
ὦ ἄνθρωπε ἀναίσθητε, νὰ δικαιολογήσῃς
διὰ τὴν ἀσπλαγχνίαν σου.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἵπόχρεως δὲν εἶμαι
νὰ σοῦ φανῶ εὐχάριστος μὲ τὴν ἀπόκρισίν μου.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Μήπως κανεῖς ὅ,τι μισεῖ νὰ τὸ σκοτόνῃ πρέπει ;

ΣΑΥΛΩΚ

"Ο,τι κανεῖς δὲν τὸ μισεῖ, μὴ θέλει τὸ κακόν του ;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

"Αν μὴν φορὰν σ' ἐπείραξαν δὲν εἶναι λόγος μίσους.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐσὺ τὸ φίδι δυὸ φοραὶς τ' ἀφίνεις νὰ δαγκάσῃ ;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Φίλε καλὲ, μὴ τὸ ξεχνᾷς : λογομαχεῖς μ' Ἑβραῖον.
Εἰς τὸ περιθαλάσσιον καλλίτερα καταίβα
καὶ πρόσταζε τὰ κύματα νὰ χαμηλώσουν ἄλγον,—
ἡ πῆγαινε καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν λύκον λόγον,
πῶς ἔκαμε τ' ἀρνάκι της νὰ κλαί' ἡ προβατίνα,—
ἡ πὲ τὰ πεῦκα τοῦ βουνοῦ, τὰ ὑψηλὰ κλαδιά των
νὰ τὰ κρατοῦν ἀκίνητα καὶ ἦχον νὰ μὴ κάμνουν
ἐνῶ ἀνεμοφύσημα οὐράνιον τὸ σείη.
Καλλίτερα προσπάθησε νὰ κάμῃς ὅ,τι ἄλλο,
ὅσον καὶ ἂν ᾔτῃς δύσκολον, παρὰ νὰ μαλακώσῃς
αὐτά . . . ποῦ τί σκληρότερον 'ς τὸν κόσμον νὰ ὑπάρχῃ ;
νὰ μαλακώσῃς τὰ σκληρὰ Ἑβραϊκά του σπλάγχνα.
Παῦσε λοιπὸν παρακαλῶ προτάσεις νὰ τοῦ κάμῃς
καὶ ἄλλα μέσα μὴ ζητῇς πρὸς χάριν μου, ἀλλ' ἄφες
χωρὶς νὰ χάνεται καιρὸς εἰς τ' ἄδικα, νὰ γείνῃ
ἐμὲ ἡ καταδίκη μου καὶ αὐτοῦ τὸ θέλημά του.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Διὰ ταῖς τρεῖς χιλιάδαις σου ἰδοῦ διπλᾶ σοῦ δίδω.

ΣΑΥΛΩΚ

Κάθε δουκάτον ἀπ' αὐταῖς ταῖς ἑξὶ χιλιάδαις
εἰς ἑξ κομμάτια νὰ κόψῃ, — δουκάτον καὶ κομμάτι, —
καὶ πάλιν δὲν τὰ δέχομαι. Τ' ὁμολογόν μου θέλω!

ΔΟΓΗΣ

Κ' ἐλπίζεις ναῦρης ἔλεος ἀφοῦ ἐσύ δὲν κάμνεις;

ΣΑΥΛΩΚ

Καὶ μήπως ἄδικον ζητῶ διὰ νὰ ἔχω φόβον;
Σεῖς ἔδωπέρα ἔχετε ἀγορασμένους σκλάβους
καὶ — ὅπως τὰ γαϊδούρια σας, τοὺς σκύλους, τὰ μουλάρια, —
τοὺς βάζετε εἰς δουλικά καὶ ἔπεσεμένα ἔργα,
διότι εἶν' ἀγοραστοί. Ἄν' πῶ: «Χαρίσετέ τους
ἐλευθερίαν, δότε τους ταῖς κόραις σας νὰ πάρουν»
ἂς μὴν ἰδρύνουν οἱ πιτωχοὶ νὰ σὰς σηκάνουν βάρη;
ἂς ἔχουν στρώματ' ἀπαλὰ ὡστὴν τὰ ἰδικά σας
κι' ἂς γεύεται τὸ στόμα των τὰ ἴδια φαγητά σας»
σεῖς θὰ μοῦ πῆτε: «Εἶν' αὐτοὶ οἱ σκλάβοι ἰδιοὶ μας».
Μὴ ἄλλο τι λέγω κ' ἐγώ; Ἡ μιά του λίτρα κρέας
εἶν' ἰδική μου· ἀκριθὰ τὴν ἔχω πληρωμένην·
μ' ἀνήκει καὶ τὴν ἀπαιτῶ. Ἐάν μοῦ τὴν ἀρνήσθε,
ἀνάθεμα τοὺς νόμους σας! Ἰσχυρὸς τὴν Βενετιάν
θεσμός δὲν ἔχει ἔς τὸ ἑξῆς! Ζητῶ δικαιοσύνην·
πῆτε, θὰ μοῦ τὴν δώσετε;

ΔΟΓΗΣ

Τὴν δίκην θ' ἀναβάλω,
ἐκτὸς ἂν ἔλθῃ σήμερον, κατὰ τὴν πρόσκλησίν μου,
ἕνας νομοδιδάσκαλος τῆς Πάδουας μέγας
νὰ κρίνῃ τὴν ὑπόθεσιν.

ΣΑΛΕΡΙΟΣ

Ἐδῶ ἀπ' ἔξω εἶναι
ἕνας ἀπὸ τὴν Πάδουαν, αὐθέντα. Μόλις ἦλθε
μὲ γράμμ' ἀπ' τὸν Βελαρίον.

ΔΟΓΗΣ

Τὸ γράμμα φέρετέ μου!
Νέλθῃ ὁ ἄνθρωπος ἔδῳ.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Θάρρος, Ἀντώνιέ μου!
Μὴ, ἄνθρωπ', ἀπελπίζεσαι ἀκόμη! Ὁ Ἑβραῖος
κρέας μου, αἷμα, κόκκαλα, τὰ πάντα θὰ μοῦ πάρῃ
πρὶν χάσῃς ἑξ αἰτίας μου μίαν βανίδα αἷμα.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Τὸ ψωραλέον πρόβατον ἐγὼμαί τοῦ ποιμνίου
καὶ διὰ σφάξιμον ἐγὼ, Βασάνιέ μου, εἶμαι.
Ὁ ἀσθενέστερος καρπὸς ἔς τὴν γῆν θὰ πρωτοπέσῃ,
κι' ἂς πέσω! Ἄν ἐπιθυμῇς νὰ μὲ ὑποχωρώσῃς,
ζῆσε καὶ γράψε μου ἐσύ τὸ ἐπιτύμιόν μου.

(Εἰσέρχεται ἡ ΝΕΡΙΣΣΑ μετρηφισμένη ὡς γραμμα-
τεὺς δικαστοῦ).

ΔΟΓΗΣ

Σὺ εἶσαι ποῦ μοῦ ἔφερες τοῦ Βελαρίου γράμμα;

ΝΕΡΙΣΣΑ

Ἐγώ, αὐθέντα μου. Ἰδοῦ, μὲ τοὺς προσκυνισμούς του.

(Προτείνει τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ΔΟΓΗΝ, ὅστις ἀνα-
γινώσκει κατ' ἰδίαν).

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἑβραῖε, τὸ μαχαίρι σου τί τ' ἀκονίζεις τύσον;

ΣΑΥΛΩΚ

Νὰ κόψω τὸ ἀντίποινον ἀπὸ τὸν χρεωκόπον

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὡς τὴν ποταπὴν σου τὴν ψυχὴν κι' ὅχι ἔς τὸ πῶδῆμά σου
ἀκόνισες τὴν κόψιν του, ἄσπλαγγνε σύ Ἑβραῖε!

Πλὴν δὲν ὑπάρχει μέταλλον ἔς τὸν κόσμον ὅλον, — ὅχι,
οὐτ' ὥς κι' αὐτὸς ὁ πέλεκυς ἀκόμη τοῦ δημίου
δὲν ἔχει οὔτε τῆς μισῆς καλίας σου τὴν κόψιν!
Τὰ παρακάλια δὲν μποροῦν νὰ σε διαπεράσουν;

ΣΑΥΛΩΚ

Ὅσα κι' ἂν πῆς δὲν ἰφαιλοῦν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὁ Ἄδης νὰ σε φάγῃ,
σκόλε θεοκατάρτε, καὶ ἡ Δικαιοσύνη
ἂς τόχῃ αἵσχος τῆς ἀν ζῆς! Τὴν πίστιν μου κλονίζεις
καὶ κινδυνεύω νὰ φρονῶ καθὼς ὁ Πυθαγόρας,
ὅτι τῶν ζώων αἱ ψυχὰι περνοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους.
Ἡ λυσσασμένη σου ψυχὴ ἐκυδερνοῦσε λύκον
ποῦ δι' ἀνθρώπου σκοτωμὸν τὸν πῆγαν ἔς τὴν κρεμάλαν,
καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐπέταξε τὸ βδελυρὸν τοῦ πνεύματος
ἐνῷ σὲ εἶχ' ἡ μάννα σου ἔς τ' ἀνόσιά της σπλάγγνα,
κ' ἐμβῆκ' ἐντός σου. Δι' αὐτὸ εἶσαι καὶ σὺ ὅαν λύκος,
ἀρπακτικὸς, ἀχόρταγος, σκληρὸς καὶ αἱμοδόρος!

ΣΑΥΛΩΚ

Δὲν σβύνεις τὴν σφραγίδα τοῦ ἀπὸ τ' ὁμολογόν του
μὲ ταῖς βρισιαῖς. Κάμνεις κακὸν ἔς τὸν λάρυγγά σου μόνον,
κι' ὅσον διὰ τὸ πνεῦμα σου, σὲ βεβαιῶ, παιδί μου,
θέλει διόρθωμά, εἰδὲ κακὴν κακῶς θὰ πάγῃ.
Ἄλλο ἐγὼ δὲν σὰς ζητῶ παρὰ δικαιοσύνην.

ΔΟΓΗΣ

Μοῦ γράφει ὁ Βελάριος διὰ νὰ μὰς συστήσῃ
ἕνα νομοδιδάσκαλον νέον καὶ προκομμένον.
Ποῦ εἶναι;

ΝΕΡΙΣΣΑ

Τὴν ἀπάντησιν, αὐθέντα, περιμένει,
ἂν ἔχῃ εὐχαρίστησιν νὰ ἔλθῃ.

ΔΟΓΗΣ

Ἦς ὁρίση! —
Πηγαινέτε τρεῖς τέσσαρες καὶ συνοδεύσατέ τον. . .

(Εἰσέρχεται ἡ ΠΟΡΚΙΑ ἐνδοδυσμένη ὡς δικαστής).

ΔΟΓΗΣ

Παρακαλῶ, τὸ χέρι σου. Μὰς ἔρχεσαι ἐκ μέρους
τοῦ Βελαρίου;

ΠΟΡΚΙΑ

Μάλιστα, αὐθέντα

ΔΟΓΗΣ

Καλῶς ἦλθες!
Λάβε τὴν θέσιν σου, — ἔδῳ. Νομίζ', ὅτι γνωρίζεις
τί συζητεῖται σήμερον εἰς τὸ Κριτήριόν μας.

ΠΟΡΚΙΑ

Ναί, ὅλα τὰ καθέκαστα λεπτομερῶς γνωρίζω.
Ποιὸς εἶν' ὁ ἔμπορος ἔδῳ καὶ ποιὸς ὁ Ἑβραῖος;

ΔΟΓΗΣ

Ἀντώνιε καὶ Σαυλῶν, ἔδῳ ἔμπρὸς ἔλατε.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἐσένα λέγουν Σαυλῶν;

ΣΑΥΛΩΚ

Ναί, Σαυλῶν μὲ λέγουν.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἦν' ἀλλοκότου φύσεως ἡ ἀγωγή αὐτῆ σου.
Ἄλλα κατὰ τὰ νόμιμα ἔδῳ τῆς Βενετίας
δὲν ἔμπορεῖ τις νὰ εἰπῇ ὅτι δὲν εἶσ' ἐν τάξει —
Σὺ εἶσ' ὁ ἐναγόμενος;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ἐγώ.

ΠΟΡΚΙΑ

Τ' ὁμολόγόν σου

ἀναγνωρίζεις;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Μάλιστα, τ' ἀναγνωρίζω.

ΠΟΡΚΙΑ

Τότε

ἀνάγκη ἐπιείκειαν νὰ δείξῃ ὁ Ἑβραῖος.

ΣΑΥΛΩΚ

Νὰ μὲ βιάσῃ ποῦνς ἔμπορεῖ; πέ μου.

ΠΟΡΚΙΑ

Διὰ τῆς βίας

δὲν γίνετ' ἐπιείκεια. Ὡς τὴν γῆν γλυκοσταλάζει
 ὅσων τὴν βροχὴν ἐξ οὐρανοῦ. Αἰπλὰ εὐλογημένη,
 καὶ ὅποιον δίδει εὐλογεῖ καὶ ἐκεῖνον ποῦ λαμβάνει.
 Εἶναι ἰσχύς τῶν ἰσχυρῶν! Ἀρμόζει τὸν μονάρχην
 τὸν θρόνον του, καλλίτερα καὶ ἅπ' τὸ διάδημά του.
 Τὸ σκήπτρον εἶναι σύμβολον ἀρχῆς καὶ ἰουστίας,
 σημεῖον κυριότητος καὶ μεγαλείου, — ὅπου
 τῶν βασιλέων στέκεται ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος.
 Ἀλλ' ὅμως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σκήπτρου ὑπερβαίνει
 ἡ Ἐπιείκεια. Αὐτὴ τὸν θρόνον της τὸν ἔχει
 τῶν βασιλέων τὴν καρδίαν. Θεοῦ σημεῖον εἶναι!
 Ἡ δ' ἐπιείκεια δύναμις τότε προπάντων μαιάζει
 μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, ὅπου ἐνωμένη
 ὑπάρχει ἡ Ἐπιείκεια μὲ τὴν Δικαιοσύνην.
 Ὡστε καὶ εὖ, ἂν κατ' ἐξουσίαν δικαιοσύνην, σκέψου
 ὅτι τὴν σωτηρίαν του τὴν ψυχικὴν κανεῖς μας
 δὲν πρέπει νὰ τὴν προσδοκᾷ ἐκ τῆς Δικαιοσύνης.
 Ὡς τὴν προσευχὴν μας τοῦ Θεοῦ τὸ ἔλεος ζητοῦμεν,
 ἡ προσευχὴ μας δὲ αὐτὴ συγχρόνως μᾶς διδάσκει
 νὰ ἐλεοῦμεν καὶ ἡμεῖς. Αὐτὰ ἂν σοῦ τὰ λέγω,
 τὰ λέγω πρὸς μετρίσιν τῶν ἀπαιτήσεων σου.
 Ἄν ὅμως θέλῃς καὶ καλὰ τὸν Νόμον κατὰ γράμμα,
 τότε ὁ ἔμπορος ἔδω τὴν δίκην ὅτι τὴν χάσῃ.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἄς πέσουν ἔς τὸ κεφάλι μου τὰ ἔργα μου! Τὸν Νόμον,
 τὸν νόμον μόνον σὰς ζητῶ. Τὸ πρότιμόν μου θέλω!

ΠΟΡΚΙΑ

Δὲν ἔχει ὁ ἀντίδικος τὰ μέσα νὰ πληρώσῃ;

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἰδοῦ, εἰς τὸ Κριτήριον ἐγὼ τὰ καταθέτω.
 Νὰ τὰ πληρώσω καὶ διπλᾶ! Καὶ ἂν αὐτὰ δὲν φθάνουν,
 λαμβάνω ὑποχρέωσιν τὰ ἰδὲ καπλὰ νὰ δώσω
 μ' ἐγγύησιν τὴν κεφαλὴν, τὰ χέρια, τὴν καρδίαν μου!
 Ἄν καὶ αὐτὸ δὲν τοῦ ἄρκει, πῶς φανερὸν τὸ πρᾶγμα
 ὅτ' ἡ κακία ἐβάλλθη τὴν Ἀρετὴν νὰ πνίξῃ!
 Λοιπὸν ἂς κλίνη μίαν φορὰν ὁ Νόμος, ἐς τὴν ἰσχύνη σας
 κάμει ἔν ἄδικον μικρὸν διὰ καλὸν μεγάλον,
 καὶ βιάτε τὸν χαλινὸν εἰς τὸ δαιμόνιόν του!

ΠΟΡΚΙΑ

Δὲν γίνεται. Κανεῖς ἔδω τὴν δύναμιν δὲν ἔχει
 νὰ ἐπιφέρῃ ἀλλαγὴν ἐς τὰ νόμιμα τοῦ Κράτους.
 Αὐτὸ ὡς προηγουμένον ἔμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ,
 καὶ νὰ δυθῇ παράδειγμα διὰ νὰ εἰσχωρήσουν
 ἄτοπα καὶ ἄλλα βαθμηδὸν ἐς τὴν Βενετίαν. — Ὅχι!

ΣΑΥΛΩΚ

Ἄλλος μᾶς ἦλθε Δανιὴλ! Ναί, Δανιὴλ τῷ ὄντι!
 Νεὲ μου πάντοτε κριτὰ, καὶ πῶς νὰ σὲ τιμῶσω;

ΠΟΡΚΙΑ

Ποῦ εἶναι τὸ συμβόλαιον; Δός μου νὰ τὸ κυτῶ.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἰδοῦ, ἀθόιντα μου, ἰδοῦ.

ΠΟΡΚΙΑ

Τρίπλᾳ τὰ χρήματά σου

σοῦ τὰ προσφέρουν, Σαυλῶκ.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐκμα ὄρκον, — ὄρκον!

Ὁρκίσθηκα θὰ καλασθῶ ἐν ἐπιτορνήσῳ.

Δὲν ἔμπορῶ, καὶ ἂν μ' ἐδίδαν τὴν Βενετίαν ὅλην!

ΠΟΡΚΙΑ

Ἡ προθεσμία ἔληξε τοῦ ὁμολόγου, ὥστε
 εἶν' ὁ Ἑβραῖος κύριος νομίμως ν' ἀπαιτήσῃ
 τὴν μίαν λίτραν κρέας του, καὶ ὁ Ἰδιὸς νὰ τὴν κόψῃ
 ἀπὸ τὸν ἔμπορον αὐτὸν, κοντὰ εἰς τὴν καρδίαν του. —
 Δεῖξ' ἐπιείκειαν! Τρίπλᾳ πᾶρε τὰ χρήματά σου.
 Πέ μου νὰ σχίσω τὸ χαρτί.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἀφοῦ τὸ ἐξοφλήσῃ
 κατὰ τὴν συμφωνίαν μας. — Ἀπέδειξες πῶς εἶσαι
 κριτὴς καλὸς καὶ ἄξιος. Τὸν νόμον τὸν γνωρίζεις.
 Ἡ ἐκθεσίς σου καθαρὰ καὶ ἀκριβεστάτη ἦτον.
 καθ' ὅλα. — Ἐν ὀνόματι τοῦ Νόμου, τοῦ ὁποῖου
 εἶσαι ὁ στύλος, ἀπαιτῶ νὰ πᾶγ' ἔμπρὸς ἡ δίκη.
 Ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι δυνατόν νὰ πᾶ ἀνθρώπου γλώσσα,
 ἐγὼ δὲν μεταπειθόμεθα. Τ' ὀμνύω ἐς τὴν ψυχὴν μου!
 Δὲν βγζίνω ἀπ' τ' ὁμολόγον.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Παρακαλῶ ἐνθέρμως

νὰ κρίνῃ τὸ Κριτήριον.

ΠΟΡΚΙΑ

Λοιπὸν, ἀφοῦ εἶν' ἔτσι,

ἐτοιμάσε τὸ στήθος σου διὰ τὴν μάχαιράν του.

ΣΑΥΛΩΚ

Ὡ σὺ, ἀδέκαστε κριτὰ, ἐξαίρετε σὺ νέε!

ΠΟΡΚΙΑ

Διότι ἐπρονόησεν ὁ Νόμος καὶ ὀρίζει
 παντὸς προστίμου πληρωμὴν ὅπουταν χρεωσθεῖται,
 καθὼς περιλαμβάνεται εἰς τὸ συμβόλαιόν σας.

ΣΑΥΛΩΚ

Εἶν' ἀληθέστατον! Κριτὰ καλὴ καὶ προκομμένη,
 σὺ ἔχεις νοῦν γεροντικὸν καὶ ἄς εἴσαι τόσον νέος!

ΠΟΡΚΙΑ

Λοιπὸν τὸ στήθος γόμνωσε.

ΣΑΥΛΩΚ

Ναί, μάλιστα, τὸ στήθος.

Τὸ λέγει τὸ συμβόλαιον. — Κριτὰ μου, δὲν τὸ λέγει,
 «πλησίον ἐς τὴν καρδίαν του», αὐτολεξεί;

ΠΟΡΚΙΑ

Τὸ λέγει.

Ἐχεις μαζὴ σου ζυγαρίαν τὸ κρέας νὰ ζυγίσῃς;

ΣΑΥΛΩΚ

Ἐδῶ τὴν ἔχω.

ΠΟΡΚΙΑ

Φέρε του χειροῦργον μ' ἐξοδὸν σου,
 νὰ σταματήσῃ τὴν πληγὴν, μὴ τύχῃ καὶ ἀποθάνῃ.

ΣΑΥΛΩΚ

Τὸ λέγει τὸ συμβόλαιον;

ΠΟΡΚΙΑ

Ῥητῶς δὲν τὸ ὀρίζει,
 πλην τί μ' αὐτὰ; Ὡς ψυχικὸν ἀξίζει νὰ τὸ κάμῃς.

ΣΑΥΛΩΚ

Δὲν εἶναι ἐς τὸ συμβόλαιον γραμμένον. Δὲν τὸ βλέπω.

ΠΟΡΚΙΑ

Σὺ, ἔμπορ', ἔχεις τίποτε νὰ πῆς;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ὀλίγα μόνον.

Εἴμ' ὠπλισμένος κ' ἔτριστος. Δός μου, Βασάνιέ μου, τὸ χέρι σου. Ὑγίαινε! Νὰ μὴ τὸ ἔχῃς λόπη. ἂν χάριν σου κατήντησα ἰδῶ διότ' εἰς τοῦτο ἡ Τύχη μ' εὐεργέτησε παρὰ τὸ σὺνηθές της. Τὸν δυστυχῆ τὸν ἄνθρωπον ἡ Γύχη τὸν ἀφίνει νὰ ἐπιζῇ ἔς τὰ πλούτη του σὺνηθως, καὶ νὰ βλέπῃ μὲ ζωωμένον μέτωπον, μὲ μάτια βουλημένα, γηράματα τρισάθλια. Ἐμένα μ' ἀποκόπτει ἀπ' τὸ βραδύ μαρτύριον μιᾶς τόσης δυστυχίας. Μὴ λείψῃς ἔς τὴν γυναῖκα σου νὰ μὲ καλοσυστηθῇς. Νὰ τῆς εἰπῇς τοῦ τέλους μου τὴν ἱστορίαν ὅλην. Εἰπέ της πῶς σ' ἠγάπησα. Νεκρὸν ἐπαίνεσέ με. Κι' ἀφοῦ τὰ πάντα τῆς εἰπῇς, ἄφες νὰ κρίνῃ μόνῃ ἂν εἶχεν ὁ Βασάνιος φίλον πιστὸν ποτέ του. Μὴ κλαίεσαι ἂν ἔχασες τὸν φίλόν σου. Κ' ἐκεῖνος δὲν κλαίει· ἂν ἐκλήρωσε τὸ ἰδικόν σου χρέος. Ἄρχει ὀλίγον ἔς τὰ βαθεῖα νὰ κόψῃ ὁ Ἑβραῖος, κι' ἀμέσως σ' ἐξοχρίωσα μὲ ὅλην τὴν καρδιάν μου.

ΣΑΥΛΩΚ

Χάνεται ἄδικα κοῖρός. Ἄς τελειώσ' ἡ δίκη.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἀπὸ τὸν ἔμπορον αὐτὸν λάβε μίαν λίτραν κρέας. Τὸ ἐπιτρέπουν οἱ Κριταὶ κι' ὁ Νόμος τὸ ὀρίζει.

ΣΑΥΛΩΚ

Ὁ δικαιοῦτάτε κριτά!

ΠΟΡΚΙΑ

Θὰ κόψῃς δὲ τὸ κρέας ἀπὸ τὸ στήθος του, καθὼς ὁ Νόμος ἐπιτρέπει κι' ὀρίζει τὸ Κριτήριον.

ΣΑΥΛΩΚ

Ὁ δίκαιε κριτά μου!— Ἀκούεις τὴν ἀπόφασιν; Κόπιασε! Ἐτοιμάσου!

ΠΟΡΚΙΑ

Πρόσμειν' ὀλίγον. Ἐχομεν ἀκόμη κατὶ ἄλλο.— Κατὰ τὸ ἔγγραφον αὐτὸ δὲν σου ἀνήκει αἷμα οὔτε μιὰ στάλα. Νὰ, ῥηθῶς, «μίαν λίτραν κρέας», λέγει. Πᾶρε τὸ πρόστιμον λοιπὸν, τὴν μίαν λίτραν κρέας, ἀλλ' ὅμως κύταξε καλὰ, ἔς τὸ κόψιμον ἂν χύσῃς μίαν στάλαν αἷμα Χριστιανοῦ, τότε κατὰ τὸν Νόμον δημεύονται τὰ κινητὰ κι' ἀκίνητά σου ὅλα.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Ὁ δικαιοῦτάτε κριτά! Τὰ ἤκουσες, Ἑβραῖε; ὦ προκομμένε μου κριτά!

ΣΑΥΛΩΚ

Ὁ νόμος ἔτσι λέγει;

ΠΟΡΚΙΑ

Ἀνάγνωσέ τον μόνος σου. Ζητεῖς δικαιοσύνην; Δικαιοσύνην, Σαυλῶκ, ὑπόσχομαι νὰ λάβῃς, περισσοτέραν μάλιστα παρ' ὅσην ἐζητοῦσες.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Νὰ δὰ κριτὴς μίαν φοράν! Τὰ ἤκουσες, Ἑβραῖε;

ΣΑΥΛΩΚ

Ἀφοῦ εἶν' ἔτσι, δέχομαι. Δότε τὰ χρήματά μου τριπλᾶ, κι' ἂς πῇγῃ ἔς τὸ καλὸν ὁ Χριστιανός.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἰδοὺ τὰ χρήματα.

Ἰδοὺ τα,

ΠΟΡΚΙΑ

Σιγά! Θὰ λάβῃ ὁ Ἑβραῖος δικαιοσύνην ἐντελῆ. Σιγά σιγά· μὴ βία! Θὰ λάβῃ τὸ ἀντίποινον καὶ ἄν τιποτ' ἄλλο.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Τί δικαιοῦτάτος κριτῆς! Σοφὸς κριτῆς, Ἑβραῖε!

ΠΟΡΚΙΑ

Λάβε τὰ μέτρα σου λοιπὸν τὸ κρέας νὰ τοῦ κόψῃς. Μὴ χύσῃς αἷμα, πρόσεχε, καὶ μὴ τοῦ κόψῃς κρέας παρὰ τὴν λίτραν τὴν σωστήν. Ἄν κόψῃς παραπάνω ἢ παρακάτω τίποτε ἀπ' τὴν σωστήν τὴν λίτραν, — ὅσον μικρὴ διαφορά κι' ἂν ἦναι εἰς τὸ ζύγι, κ' ἐνὸς σπυριοῦ τὸ εἰκοστὸν ἀρκεῖ νὰ ἦναι μόλις, μόλις ἂν αὐτὸν ἡ ζυγαριὰ καὶ μίαν μόνον τρίχα, — δημεύονται τὰ πλοῦτῃ σου καὶ χάνεις τὴν ζωὴν σου.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μὰς ἦλθε ἄλλος Δανιὴλ! Νὰ Δανιὴλ, Ἑβραῖε! Τώρα σὲ θέλω, ἀπιστε!

ΠΟΡΚΙΑ

Τί στέκεσαι, Ἑβραῖε;

Ἐμπρός, πᾶρε τὸ πρόστιμον.

ΣΑΥΛΩΚ

Δός τὸ κεφάλαιόν μου

κι' ἄφες νὰ φύγω.

ΒΑΣΑΝΙΟΣ

Ἐτοιμα ἰδοὺ τὰ χρήματά σου.

ΠΟΡΚΙΑ

Ἐμπρός εἰς τὸ Κριτήριον τ' ἀπέρριψ' ἐπισήμως. Θὰ λάβῃ ὅ,τι ὠρίτε τ' ὁμολογοῦν κι' ὁ Νόμος.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Τῷ ὄντι νέος Δανιὴλ, νὰ, Δανιὴλ μὰς ἦλθε! Εὐχαριστῶ σοῦ μ' ἑμάθες, Ἑβραῖε, τ' ὄνομά του.

ΣΑΥΛΩΚ

Καὶ πῶς! Θὰ μοῦ κρατήσετε καὶ τὸ κεφάλαιόν μου;

ΠΟΡΚΙΑ

Δὲν σου ἀνήκει ἄλλο τί παρὰ τὸ πρόστιμόν σου καὶ πᾶρ το, μὲ κίνδυνον κ' εὐθύνην σου, Ἑβραῖε.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἄς εὐρῇ ἀπ' τὸν Διάβολον λοιπὸν τὴν πληρωμὴν τῆς! Δὲν στέκομαι νὰ συζητῶ.

ΠΟΡΚΙΑ

Περίμενε, Ἑβραῖε, καὶ δὲν τὰ ἐτελείωσες ἀκόμη μὲ τὸν νόμον. Εἶναι διάταξις ρητὴ ἔς τὴν Βενετιάν, ὅτι «Ὅσάκις ἕνός φωραθῇ ὅτι ἐπεδουλεύθῃ «ἐνὸς πολίτου θάνατον, ἐμμέσως ἢ ἀμέσως, «δημεύεται πρὸς ὄφελος καὶ κέρδος τοῦ παθόντος «ἢ κτῆς περιουσίας του τὸ ἡμισυ, τὸ δ' ἄλλο «ἔς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Κράτους μεταβαίνει» «πρὸς δὲ ἡ χάρις τῆς ζωῆς τοῦ ἐπιδουλεωθέντος «ἀπ' τοῦ δουλοῦ τὸ ἔλεος καὶ μόνου ἐξαρτᾶται». Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εὐρίσκεισαι, διότι τρανῶς ἀποδεικνύεται ὅτι ἐπεδουλεύθῃς τοῦ ἀντιδίκου τὴν ζωὴν, ἐμμέσως καὶ ἀμέσως, κ' εἰς τὴν ποινὴν ὑπόκεισαι τὴν προαναφερθεῖσαν. Λοιπὸν ἔς τὸν Δοῦκα πρόσπεσε καὶ ζήτησέ του χάριν.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Μόνος νὰ πᾶς νὰ κρεμασθῇς τὴν χάριν ζητήσέ του. Ἄλλ' ὅμως σοῦ ἐδήμειυσαν τὰ πλοῦτῃ καὶ δὲν ἔχεις οὐτ' ὅσα θέλει τὸ σχοινί, ὥστε θὰ σὲ κρεμάσῃ τὸ Κράτος δι' ἐξόδων του.

ΔΟΓΗΣ

Διὰ νὰ καταλάβῃς
πόση ψυχῆς διαφορά ὑπάρχει μεταξύ μας,
σοῦ τὴν χαρίζω τὴν ζωὴν προτοῦ μου τὴν ζητήσης.
Ἡ δὲ περιουσία σου περνᾷ αὐτοδικαίως
εἰς τὸν Ἀντώνιον ἡμίση καὶ ἡ ἡμίση ἔς τὸ Κράτος.
Πλὴν νὰ καμφθῶ ἐνδέχεται μὲ τὴν ὑποταγὴν σου
κ' εἰς πρόστιμον τὴν δήμευσιν νὰ μεταβάλω.

ΠΟΡΚΙΑ

Μόνον

διὰ τοῦ Κράτους τὸ ἡμισὺν, ὅχι τοῦ Ἀντωνίου.

ΣΑΥΛΩΚ

Καὶ τὴν ζωὴν μου πάρε την! Νὰ μὴ μὰς τὴν χάρισιν.
Μοῦ ἀφαιρεῖς τὸ σπίτι μου ἐν μοῦ ἀφαιρέσης
τὸν στύλον ὅπου τὸ βαστά. Μοῦ πέρνεις τὴν ζωὴν μου,
ἀν πάρης ἀπ' τὰ χέρια μου τὰ μέσα τοῦ νὰ ζήσω.

ΠΟΡΚΙΑ

Τί ἔλεος, Ἀντώνιε, σκοπεύεις νὰ τοῦ κάμης;

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ

Θὰ τοῦ χάριση τὸ σχοινί. Μὴ, πρὸς Θεοῦ, μὴ ἄλλο!

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Λυθέντα ὑψηλότατε καὶ σεβαστοὶ Κριταί μου,
ἀφήσατέ μου τὰ μισὰ ἀπ' τὰ ὑπάρχοντά τοῦ
χωρὶς νὰ δώσῃ πρόστιμον, ἀλλὰ μὲ συμφωνίαν
ν' ἀφήσῃ τὰ ἐπίλοιπα ἔς τὴν διαχείρισίν μου;
διὰ νὰ μεταδιδασθοῦν μετὰ τὸν θάνατόν του
ἔς τὸν νέον ποῦ τὸ ἔκλεψε τὴν κύρην του ἐσχάτως.
Πρὸς τούτοις νὰ ὑποβληθῇ εἰς δύο ἄλλους ὅρους:
Πρῶτον, νὰ γείνη Χριστιανὸς ἀμέσως ὁ δὲ ἄλλος,
νὰ κάμῃ δωρητήριον ἐπίσημον ἐμπρὸς σας
δι' ὅ,τι θὰ τοῦ εἰρεθῇ ὁπόταν ἀποθάνῃ,
πρὸς ὄφελος τῆς κόρης τοῦ καθὼς καὶ τοῦ γαμβροῦ του.

ΔΟΓΗΣ

Ἡ παραδέχεται αὐτὰ, ἡ ἀναιρῶ τὴν χάριν.

ΠΟΡΚΙΑ

Συγκατανεύεις, Σαυλῶκ; Λέγε.

ΣΑΥΛΩΚ

Συγκατανεύω.

ΠΟΡΚΙΑ

Γράψε τὸ δωρητήριον, γραμματικέ.

ΣΑΥΛΩΚ

Ἀφῆτε

νὰ τραβηχθῶ, παρακαλῶ. Εἰμ' ἄρρωστος... Κατόπιν
μοῦ στέλνετε τὸ ἔγγραφο ἔς τὸ σπίτι κ' ὑπογράφω.

(Ἐξέρχεται).

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.